

ZBROJ VRATISLAVA Z PERNŠTEJNA

Ctirad BENEŠ

Jedním z nejvýznamnějších, ale i nejbohatších panských rodů v Čechách a na Moravě v XVI. století byli páni z Pernštejna. Z naší i zahraniční historické literatury známe řadu studií dotýkajících se tohoto rodu¹⁾ a přinášejících mnohdy cenné poznatky, přispívající k rozšíření obrazu našich národních dějin i kulturní historie.²⁾ Tyto studie se zabývají většinou událostmi politickými, rodovými a ovšem nevynechávají ani otázky ekonomické. Jen málo se dozvídáme o otázkách vztahujících se k vojenství té doby - ve vztahu k předním členům rodu Pernštejnů, a již vůbec nic nenacházíme k problematice jejich zbrani a zbroji. Tuto otázku nelze považovat za okrajovou! Právě na jakosti válečné výstroje a výzbroje lze dobře poznat zámožnost a další osobní i politické vzájemné vztahy členů rodu uvnitř i směrem k panovnickému dvoru.

Syn Jana z Pernštejna, Vratislav, zvaný Nádherný /1530 - 1582/, který nás v této studii bude zajímat nejvíce, nezůstal za svými příbuznými pozadu na poli politickém, ani hospodářském.³⁾ Byl vyslancem českého krále u různých evropských dvorů, především ve Španělsku. V roce 1555 se oženil s Marií Manrique de Lara, horlivou katoličkou, v jejímž pražském společenském salonu se později scházela nejpřednější společnost dvora císaře Rudolfa II.⁴⁾ Vratislav se stal tajným císařským radou a nejvyšším štolbou císařů Ferdinanda I., Maximiliána II. a Rudolfa II. V roce 1567 byl jmenován nejvyšším kancléřem českým. Již v roce 1556 obdržel řád Zlatého rouna.⁵⁾ Vratislav z Pernštejna vedl život skutečně přepychový a proslul jako štědrý podporovatel umění a věd. Do rodinné tovačovské knihovny opatřil v té době

nejlepší literární díla, kupoval vzácné obrazy, přestavoval a opravoval své zámky /je též stavitelem zámku v Litomyšli/, zakládal parky a vodovody. Tim všim zadlužil rodový majetek natolik, že jeho synové museli začít s rozprodejem nejen nemovitostí, ale i kulturních památek. Tímto způsobem se jistě dostaly mimo hranice našich zemí i vzácné zbraně a zbroje, které Vratislav vlastnil. V československých sbírkách, pokud zatím je známo, nedochovalo se v tomto směru nic. Jinak tomu je, jak se zdá, v sousedním Rakousku. O příslušný výzkum nebyl však projevován dostatečný zájem - záporně se stále projevovala ta okolnost, že naši historici devatenáctého století, kdy vzniká /po napoleonských válkách/ nová vědecká disciplína, obecná historie zbraní, se zajímají spíše o doklady k historickým právním českého národa, než o tuto "okrajovou disciplínu". Dalším záporom je ta skutečnost, že u nás neexistovala žádná vlastní panovnická sbírka, a konečně i to, že cenné soubory zbraní v českých a moravských zemích vznikly až v době národní poroby po Bílé hoře a tím nebyly pro naše historiky tak přitažlivé. Je již na čase, aby i soudobí badatelé v oboru umělecké historie a vojenství se začali zabývat i zmíněnou otázkou. Jedním z malých příspěvků k tématu by měla být i tato studie.

Jak bylo výše řečeno, nemáme u nás - což lze již téměř s jistotou říci, dochované žádné úplné zbroje, či jen jejich části, patřící některému ze členů slavného rodu Pernštejnů. Jen s velkou opatrností bychom mohli tvrdit, že známe podobu zbroje Vojtěcha z Pernštejna, znázorněnou na jeho náhrobku v kostele sv. Bartoloměje v Pardubicích. Nemáme totiž k dispozici archivní prameny, které by objasnily, zda předlohou náhrobku byla vlastní Vojtěchova zbroj, či jen typ zbroje, užívané běžně na začátku dvacátých let XVI. století.⁶⁾

Velmi zajímavý a cenný materiál, v tomto případě poskytující již zcela konkrétní údaje nejen o majiteli /jde o Vratislava z Pernštejna/, ale i o výrobci, bylo možno získat ve sbírce zbraní umělecko-historického muzea ve Vídni, při studiu fotokopíí knihy návrhů výzdoby⁷⁾ plátových zbrojí pro augšpurské platné z let 1548 - 1563. Autorem návrhů je proslulý Jörg Sorg ml., který se sám nazval "malířem a leptačem" zbroje /v dopise švédskému králi Gustavovi z roku 1559/. Pro Vratislava navrhl v roce 1549 zbroj pro klání se zesílenými kusy, a v roce 1556 opět dvě turnajové zbroje - pro větší souboj a pro klání přes ohradu.

obr.1:
Landesbibliothek Stuttgart, sign. cod.milit. 24, kresba b.č.;
1549, Jörg Sorg, návrh zbroje pro Vratislava z Pernštejna
(zbroj pro klání přes ohradu starého typu - "Stechküriss")

